

**SCENARIUSZ LEKCJI OTWARTEJ DLA NAUCZYCIELI**  
**W RAMACH REALIZOWANEGO PROJEKTU „AKTYWNA TABLICA”**

**Temat:** Pierwsze unie z Węgrami i Litwą

**Prowadzący:** Aldona Małyska

**Klasa:** 2 LO

**Czas trwania lekcji:** 90 minut

**Dział programowy:** Polska i Europa u schyłku średniowiecza

**Cel ogólny:**

- Międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania związków Polski z Węgrami i Litwą

**Cele operacyjne:**

Uczeń:

- wymienia terytoria, które znajdowały się we władzy Kazimierza Wielkiego u schyłku jego panowania ( mapa)
- zna imiona następców Kazimierza Wielkiego z dynastii Andegawenów,
- potrafi omówić regencję Elżbiety Łokietkówny i jej rządy namiestnicze,
- zna postanowienia przywileju koszyckiego i potrafi wyjaśnić jego znaczenie,
- ocenia panowanie Ludwika Węgierskiego,
- omawia zagadnienie sukcesji po Ludwiku Węgierskim i bezkrólewie w Polsce,
- wyjaśnia dlaczego Ludwik Węgierski musiał rokować z polskimi elitami kwestię w Królestwie Polskim,
- dokonuje analizy tekstów źródłowych,
- potrafi opisać sytuację polityczną Wielkiego Księstwa Litewskiego w XIV w.,
- umie ocenić unię polsko-litewską, zarówno z punktu widzenia historiografii polskiej jak i litewskiej,
- zna położenie miejscowości Krewa, Horodło, Grunwald, Toruń,
- dostrzega słabe i mocne strony unii z Litwą, oraz konsekwencje jej zawarcia

**Metody pracy:** elementy wykładu, praca z elementem obrazkowym, zdjęciowym, praca ze źródłami i mapą

**Formy pracy:** praca zbiorowa, praca jednostkowa

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, komputer, tekst źródłowy, mapy

**Przebieg lekcji**

**1. Czynności przygotowawcze:**

- a) wstępna organizacja i przygotowanie lekcji,

b) W ramach utrwalenia wiadomości o Kazimierzu Wielkim uczniowie odpowiadają na pytania:

- Jakie i z kim Kazimierz Wielki zawierał układy dotyczące następstwa tronu w razie jego bezpotomnej śmierci?
- Korzystając z fragmentu drzewa genealogicznego, wyjaśnij dlaczego Kazimierz Wielki zgodnie z zawartym układem w Wyszehradzkie wyznaczył na swojego następcę Ludwika Andegaweńskiego ?



- Dlaczego Kazimierz Wielki zapisał w testamencie swojemu wnukowi część ziem polskich?

## 2. Czynności podstawowe:

a) Podanie tematu lekcji,

b) Omówienie panowania Ludwika Węgierskiego w Polsce, oraz przedstawienie przyczyn wydania przywileju koszyckiego,

c) analiza tekstu źródłowego:

*W imię pańskie. Amen. [...] My Ludwik z bożej łaski węgierski, polski, dalmacki etc. król, chcemy aby doszło do wiadomości wszystkich, tak obecnych, jak i przyszłych, że: [...]*

*Ponieważ zaś rzeczona szlachta nasza w szczególnej swej do nas miłości przyjęła [...] i potomstwo nasze żeńskie, tak samo jak męskie, sobie za księcia i pana - przeto [...] zwalniamy i wyjmujemy od składania wszelkich danin, podatków i opłat, tak ogólnych, jaki szczegółowych, jakimkolwiek mianem by się zwały, wszystkie miasta, grody, posiadłości, miasteczka i wsie, mieszkańców wsi całego Królestwa Polskiego, należących do panów i wszystkiej szlachty - oraz chcemy aby byli zwolnieni, oswobodzeni wyjęci od wszelkich posług, robót i dostaw, tyjących się tak ludzi, jak i rzeczy.*

*Chcemy zadowolić się tym tylko, aby corocznie na św. Marcina wyznawcę (11 listopada) nam i następcom naszym na znak najwyższego panowania i uznania korony Królestwa Polskiego płacono po dwa grosze zwykłej monety, w królestwie obieg mającej, których czterdzieści osiem idzie na grzywnę polską, z każdego osiadłego i dzierżonego łąnu lub jego części. [...]*

*Jeśli podczas panowania naszego lub następców naszych potrzeba nam będzie wyruszyć na wyprawę poza granice Królestwa Polskiego i jeśli szlachcie polskiej w naszej obecności lub bez nas z jakimkolwiek nieprzyjaciółmi w tej wyprawie przyjdzie bitwę stoczyć lub mieć spotkanie, w którym*

*niektórzy będą do niewoli wzięci i poniosą większe lub mniejsze szkody w rzeczach lub osobach, wtedy im wypłacimy odszkodowanie. [...]*

*Nadto obiecujemy, że żadnego pana, rycerza lub szlachcica lub kogo innego, jakiegokolwiek stanu będzie, postronnego przybysza, czyli **cudzoziemca, starostą nie uczynimy.***

Uczniowie odpowiedzą na pytania do źródła:

1. Jakie były przyczyny wydania tego przywileju? Odpowiedz na podstawie tekstu i wiedzy poza źródłowej.
2. Kto i jakie uprawnienia otrzymywał w tym przywileju?

#### d) **Panowanie Jadwigi w Polsce**

#### e) **Pogańska Litwa**

f) Wybrani uczniowie przedstawiają genezę unii z Litwą uwzględniając korzyści płynące z połączenia Polski i Litwy osobą króla

#### g) **Unia Polski z Litwą**

Wybrany uczeń czyta fragment źródła, pozostali uczniowie odpowiadają na pytanie

#### **Tekst źródłowy Unia w Krewie**

Dokument wystawiony przez Jagiełłę w Krewie zawierał wiele obietnic do których wypełnienia władca zobowiązał się, jeśli poślubi Jadwigę.

*[...] Jako dostojny książę Jagiełło, Wielki Książę Litewski itd. Wyprawił uroczyste poselstwo do panów ziemian Polski, a potem też do jej królewskiej wysokości. [...] Posłowie zaś jego, [...] tejeże pani królowej Węgier w taki sposób sprawę wyluszczyli i mówili: Jako liczni cesarze, królowie i książęta rozmaici pragnęli z tymże Wielkim Księciem Litewskim, życzyli sobie i radzi byli **wejść w związki wieczystego powinowactwa** [...]. Toteż najjaśniejsza pani, niechaj Wysokość wasza przyjmie do tak wielce zbawiennego związku tegoż pana Jagiełłę, Wielkiego Księcia, na syna a najjaśniejszą księżną Jadwigę, córę waszą najdroższą, królowę Polski niechaj **poślubi na prawą swą małżonkę**. A sądzimy, że z tego wyniknęłaby chwała Boża, dusz zbawienie, ludziom zaszczyt i wzmoczenie [umocnienie] państwa. Skoro zaś to, co przyrzeczono, dojdzie do przewidzianego końca, natenczas pan Jagiełło, Wielki Książę, z wszystkimi braćmi swymi jeszcze nie chrzczonymi, krewniakami, szlachcicami, ziemianami, z wyższymi i najniższymi w swoich krajach zamieszkałymi, **wiarę świętego rzymskiego Kościoła przyjąć zamierza**, pragnie i życzy sobie [...]. Dla sprawy tej utwierdzenia, dla pewności i ubezpieczenia tenże Jagiełło Wielki Książę przyrzeka wszystkie skarby swe złożyć i wydać na **odzyskanie strat państw obojga**, tak Polski jako też Litwy [...] Także obiecuje tenże Jagiełło Wielki Książę, że da i gotówką załatwi układ pieniężny, zawarty tytułem rękojmi pomiędzy tą panią, królową Węgier, z jednej a **księciem Austrii z drugiej strony, mianowicie dwieście tysięcy florenów**. Również tenże Wielki Książę Jagiełło przyrzeka i zobowiązuje się **wszelkie ziemie zagrabione i straty królestwa polskiego, oderwane** przez czyje bądź ręce i zajęte odzyskać własnymi zachodami i kosztami. Również tenże Jagiełło Wielki Książę obiecuje wszystkich chrześcijan, a zwłaszcza ludzi obojga płci **pojmanyh w kraju polskim i zwyczajem wojennym uprowadzonych przywrócić do pierwotnej wolności**, tak, iż każdy z nich bez względu na płeć odejdzie, dokąd mu się spodoba, według woli jego. Następnie wymieniany tu książę Jagiełło przyrzeka także **kraje swoje Litwy i Rusi wieczyście wcielić do korony królestwa polskiego**.*

Źródło: wiek V-XV w źródłach, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 2003, 195-196

- Jakie obietnice złożył Jagiełło w zamian za rękę Jadwigi i koronę Polski?

## h) Skutki i znaczenie unii polsko- litewskiej



## i) Współpraca polsko- litewska i unia w Horodle

## j) Polityka dynastyczna W. Jagiełły

### 3. Czynności końcowe:

#### a) Podsumowania lekcji z uwzględnieniem celów

- Nauczyciel podsumowuje lekcję, zwracając uwagę na międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania związków Polski z Węgrami i Litwą

#### b) Praca domowa:

Wyjaśnij, w jakiej sytuacji Jadwiga została królem Polski. Podaj powody uznania Władysława Jagiełły za najlepszego kandydata na męża Jadwigi.